

Nr 148.

Av herr **Pers**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m.

I proposition nr 81 föreslår Kungl. Maj:t riksdagen en tillfällig förhöjning av postavgifterna. Förslaget grundar sig på en framställning från generalpoststyrelsen, vari behovet av höjningen motiveras av de förhöjda driftkostnaderna. Styrelsen sysselsätter sig huvudsakligen med omfånget av de föreslagna förhöjningarna, tiden och sättet för deras åvägabringande samt vad de skola giva för inkomstbelopp.

Departementschefen ger en översikt över vilka förhöjda utgifter, som postverket har att möta och till vilkas täckande det alltså gäller att skaffa medel.

Höjningen avser att gälla till och med nästa budgetår, d. v. s. 1920. Därvid är att lägga märke till, att intet säges om, vilka förhoppningar man kan göra sig, att de då skola upphöra och att en återgång skulle kunna ske till nuvarande eller tidigare tillämpade portosatser.

Sannolikt är det också säkrast att icke inlåta sig härpå. I själva verket torde allmänheten få göra sig förtrogen med de nu föreslagna förhöjningarna såsom portosatser, vilka bli gällande en längre tid framåt. Ty även om de skulle komma att lämna överskott, så kommer statskassan efter allt att döma att behöva konsumera desamma för andra statsändamål.

Under sådana omständigheter anser jag det vara riksdagens plikt att se denna sak något annorlunda än statsrådet och chefen för civildepartementet gjort i sin framställning till riksdagen. Vid en så väsentlig förhöjning av postavgifterna, som efter allt att döma kommer att bli av allt annat än tillfällig natur, hade man kunnat vänta sig ett program för postverkets utveckling under de närmaste åren. Hade propositionen innehållit ett sådant program, så hade landet med större tillfredsställelse funnit sig i att bära de höjda avgifterna, än vad som blir fallet, i händelse den föreliggande propositionen bifalles utan vidare.

Det är möjligt, att generalpoststyrelsen och chefen för civildepartementet anse vårt postverk stå på höjden av vad man kan begära i fråga om att betjäna den allmänna rörelsen och befolkningens bekvämlighet i landet. I fall så är förhållandet, så bör det vid ett sådant tillfälle vara lämpligt att fästa uppmärksamheten på, att det återstår synnerligen mycket, innan det kan sägas, att vårt postväsende står på höjden av vad man kan fordra av detsamma.

Jag tänker härvid företrädesvis på förhållandena på vår vidsträckta landsbygd. Det är många år sedan det i fråga om postförhållandena på Danmarks landsbygd hette, att ingen husman bodde så avlägset på den danska heden, att han icke nåddes av sin dagliga tidning. Och i Tyskland lär poststyrelsen mycket länge ha haft till klart fattat syftemål att nå varje tysk medborgare med postutdelning minst en gång om dagen, var han än bodde inom riket.

Man har icke kunnat förmärka, att det svenska postverket haft några tankar åt samma håll. Endast med största svårighet har allmänheten kunnat avvinna vårt postverk ett ökat tillmötesgående av den allmänna rörelsens krav och än mindre en större bekvämlighet. Om en medveten tendens skulle spåras, så har denna varit att genom besparingar ge ett gott driftresultat, med andra ord, styrelsen har uppfattat poströrelsen som en skattekälla, som borde utnyttjas i statskassans intresse.

Det medgives villigt, att sparsamhet även på detta område är en dygd, som har sitt värde, men den får dock icke dominera så, att huvuduppgiften tillbakasättes, nämligen att den allmänna rörelsen skall betjänas på ett gott och lämpligt sätt, och att posten också bör tjäna som kulturmedel, i det att den gör landsbygden delaktig av den bekvämlighet, som städerna och orter efter järnvägarna ha gott utav.

Då jag ej haft tillfälle att göra mig underrättad i detalj om, hur förhållandena gestaltat sig i landet i övrigt, vill jag blott vidröra, hur de te sig inom Västmanlands län. Det befinnes då, att landsposten är synnerligen svagt utvecklad. Västerås postkontor har inte en enda daglig lantpostlinje. Det högsta är fyra gånger i veckan, nämligen på linjen Orresta—Ängsösund. Alla övriga äro tre eller två gånger i veckan. Under Sala postkontor finnes kärrpost 6 gånger i veckan till Östervåla och Harbonäs. Men det är också allt. D. v. s. Väster Färnebo har genom en kombination post 6 gånger i veckan men på linjen för övrigt endast 3 gånger i veckan. Köpings och Norbergs postkontor ha ingen lantpost oftare än 3 gånger i veckan, varemot Arboga har en linje till Götlunda i Närke 6 gånger i veckan. Det befinnes alltså, att inom vårt län ingen enda daglig lantpost finnes annat än i länets

nordligaste del, nämligen till Östervåla och Harbonäs. Linjen från Arboga till Götlanda går huvudsakligen utanför länet.

Nu är det sant, att järnvägar gå igenom de flesta av våra stora bygder och där har man det bekvämt med post, men det är långt ifrån fallet med alla. Vi ha stora, väl odlade och tätbefolkade områden, som icke bekvämligen nå järnvägarna för sina postförbindelser utan äro beroende av kärr- eller gångpost. Dessa äro icke bättre försedda än för 20, 30 år sedan eller ännu längre tillbaka. Postförhållandena ha knappast förbättrats i någon mån utanför järnvägarnas rayon, under det att allt annat gått oerhört framåt. Vid jämförelsen med andra länder, t. ex. Danmark och Tyskland, kan icke en sådan göras för hela vårt land, ty befolkningen är ju gles på många håll. Men många trakter äro i fråga om odling och bebyggelse så väl lottade, att de väl kunna göra anspråk på att jämnställas med både danska och tyska landsförhållandena och väl stå långt framom många av dessa länders bygder.

I stort sett torde förhållandena i andra delar av landet vara ungefär desamma.

Menige man har förut inte haft mycken beröring med posten. På sina håll har det varit prästen och någon godsägare, som haft postväska. Prästen har om söndagarna från predikstolen givit tillkänna vem som har haft brev att hämta. Och om adressaten inte själv varit i kyrkan, så har det varit någon i trakten, som gjort honom den tjänsten att hämta hans brev. Den kommunikationsvägen är väl nu för det mesta bortlagd. Man vill ha det hastigare, bekvämare och säkrare.

Det spekuleras över, hur man skall kunna ge landsbygden mera förströelse, hur man skall nå den med vissa kulturella förmåner. Med fullt uppskattande av den välmening, som ligger häri, bör det dock vara klart, att en sådan sak som bättre postförbindelser bör gå framför allt annat. Sugningen av befolkningen till städerna och stadsliknande samhällen har bland annat sin orsak däri, att landsbygden står så långt efter i fråga om en sådan samhällelig förmån som goda postförbindelser. Man är i avsaknad av behöflig förbindelse med livets stora ström.

Nu kan det ju sägas, att den närvarande tiden är föga lämpad att sätta sådana reformer i verket, därför att kostnaderna skulle bli så stora. Det låter ju säga sig. Men det kan också sägas, att landsbygden just nu har en renässans, en återfödelse, som det allmänna har att taga vara på. Lantbefolkningen kan nu grundlägga en större bekvämlighet i sitt levnadssätt och införa förbättrade metoder i sitt yrke. Förbättrade postförbindelser skulle därvid vara till stor hjälp. Och dessa skulle genom flitigt utnyttjande också hålla postverket skadeslöst genom ökade intäkter.

Då riksdagen nu inbjudes att ikläda den allmänhet, som betjänar sig av posten, högst betydligt ökade avgifter, som sannolikt komma att kvarstå även sedan det tillfälliga behov upphört, som nu föranleder dessa kravs framställande, och därvid icke förbundits någon utsikt till att allmänheten skulle komma i åtnjutande av den lättnad, som en tidsenlig utveckling av postväsendet, framför allt på landsbygden, skulle innebära, så tillåter jag mig hemställa,

att riksdagen ville avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 81 angående tillfällig höjning av postavgifterna m. m.

Stockholm den 24 februari 1919.

And. Pers.